

باسمه تعالی

پیامدهای موسیقی حرام در زندگی از منظر اسلام

سمانه پرنیان^۱

فاطمه ادیبی^۲

چکیده

در دنیای امروز، شنوایی یکی از مهم‌ترین حواس پنج‌گانه انسان به‌شمار می‌آید. حتی جنین در رحم مادر قادر به شنیدن اصوات محیطی بوده و از آنها تأثیر می‌پذیرد. با پیشرفت روزافزون موسیقی و ظهور سبک‌های متنوع، تأثیرات این هنر بر روح و جسم انسان غیرقابل انکار است. لذا مقاله حاضر با عنوان: «پیامدهای موسیقی حرام در زندگی از منظر اسلام» از روش توصیفی به بررسی پیامدهای موسیقی حرام از منظر اسلام پرداخته است. و هدف از نگارش این مقاله با توجه به اهمیت ویژه موسیقی حرام بر ابعاد معنوی، روحی و جسمی انسان افزایش آگاهی و درک بهتر از تأثیرات موسیقی حرام و ترویج موسیقی‌های سازگار با ارزش‌های اسلامی است؛ و طبق نتایج به دست آمده پیامدهایی جسمی و روحی موسیقی عبارتند از: گمراهی و غفلت از خدا، گرایش به فساد، ضعف اعصاب، کوتاهی عمر، تأثیرات قلبی، فشار خون، تضعیف حس شنوایی، هیجان، سلب اراده، شکست شخصیت و...

کلیدواژه‌ها: پیامد موسیقی، غنا، موسیقی، موسیقی حرام

^۱ - طلبه پایه ۲، مدرسه علمیه ام ابیها (س) شهرستان دزفول

^۲ - دبیر گروه، طلبه پایه ۲، مدرسه علمیه ام ابیها (س) شهرستان دزفول

در دنیایی که عوامل بسیاری چون پیشرفت تکنولوژی باعث افزایش غفلت و سرگردانی شده است، بشریت سخت در معرض آسیب‌های روحی و روانی قرار دارد و به دنبال آرامش است، آرامشی که آسان و بدون دغدغه به دست آید با توجه به اینکه امروزه استفاده از موسیقی برای آرامش روان رواج پیدا کرده است اما به همین میزان بیماری‌های روحی و پریشان حالی انسان در حال افزایش است دلیل این است که اکثر موسیقی‌هایی که آدمی از آنها استفاده می‌کند اصولاً ابزاری برای لهو و لعب و یا سیاستی از جانب دشمن برای نابودی روح و روان انسان می‌باشند. دین اسلام که برای سعادت بشریت و تکامل او از جانب خداوند آمده راه‌های شناسایی موسیقی حرام را بیان کرده و پیامدهای آن را بیان نموده. (ترجمه تفسیر المیزان، جلد ۱۳، دفتر انتشارات اسلامی قم، بهار ۸۵)

با در نظر گرفتن اینکه انجام هر عملی آثاری به دنبال دارد شایسته است که انسان قبل از اقدام به هرکاری آثار و پیامدهای آن را هم در نظر بگیرد. لذا این مقاله قصد دارد بعد از تعریف موسیقی، پیامدهای آن را در زندگی انسان بررسی کند تا بتواند قدمی هرچند کوچک در راستای آگاه‌سازی جوانان نسبت به موضوع موسیقی حرام و پیامدهای آن انجام دهد.

در این خصوص آثار زیادی وجود دارد که از میان آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. پایان نامه خانم زینت بصیری با عنوان: «مضرات موسیقی از دریچه ی علم و دین» که در آن نگارنده مضرات موسیقی و غنا را از نظر آیات و روایات و علم جدید مورد بررسی قرار داده است.
۲. کتاب موسیقی از دیدگاه قرآن و حدیث نوشته محمد بیستونی که علاوه بر مضرات موسیقی، جایگاه موسیقی را در ایران و اسلام بررسی و بیان نموده است.

وجه تمایز مقاله حاضر با آثار مذکور در این است که: این نوشتار، پژوهشی است پیرامون آثار موسیقی حرام از منظر اسلام که موسیقی را از جنبه تاثیرات روحی، دنیایی و جسمانی آن بررسی می‌کند. (سایت راسخون، برگرفته از مقاله «پژوهشی در موسیقی و اثرات آن»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۸/۷/۱)

روش جمع آوری مطالب در این نوشتار کتابخانه ای است؛ و مقاله در پی پاسخ به سوالات زیر است:

موسیقی چیست؟ از نظر اسلام موسیقی چند نوع است؟ موسیقی حرام چه پیامدهایی در زندگی انسان دارد؟

۱- مفهوم شناسی ۱-۱- تعریف موسیقی موسیقی کلمه‌ای است یونانی که با کمی تغییرات وارد لغت عرب شده و به فن ترکیب صداها به نحوی که به گوش خوشایند باشد موسیقی گویند. (نگاهی به موسیقی، ص ۹) و از آن به عنوان غنا و لحن نیز یاد شده است: «بدان که موسیقی در لغت یونان لحن است و لحن عبارت است از اجتماع در در نغم مختلفه که آن را ترتیبی محدود باشد و بعضی این قید را زیاده کنند که کلام مفید بدان مقرون بود... و بعضی این قید را زیاده کنند که آن کلام دال بر معانی که محرک نفس باشد به تحریکی که ملایم غرض و لفظ او موزون باشد» (کتاب و سنت، به نقل از نفائس الفنون، محمد بن محمد آملی، ج ۳، ص ۸۳) همچنین در تعریف موسیقی گفته شده «عبارت است از اصوات و آهنگ‌هایی انسان را در

عالمی که برای وی قابل توصیف نیست سیر می‌دهد و چنان بر اعصاب آدمی مسلط می‌شود که گاهی می‌خنداند، گاهی می‌گریاند، گاهی اعضا و جوارح انسان را بدون اختیار حرکت در می‌آورد، و زمانی تهیج عشق و شهوت می‌کند و آدمی را برده و غلام خود ساخته و بر اعصاب، فکر، عقل و روانش فرمانروایی می‌کند».

۱-۲- تعریف غنا فقهای عالیقدر در تعریف غنا می‌فرمایند: «مَدُّ الصَّوْتِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى التَّرْجِيعِ الْمُطْرَبِ» غنا عبارت است از کشیدن و چرخاندن صدا در حلق به حالتی که مناسب مجالس لهو و باطل مطرب باشد (مفتاح الکرامت فی شرح قواعد العلامة، محمد جواد آملی، دارالاحیاء التراث العربی، بیروت) نیز فرموده‌اند: غنا کشیدن صدا و پیچش دادن به آن است به طوری که مناسب با مجالس لهو و لعب باشد. و خواندن بدین گونه و گوش دادن به آن و کسب درآمد به وسیله آن حرام است فرقی نمی‌کند که همراه با وسایل لحن خوانده شود یا نه و در باطل استعمال شود یا نه در قرآن یا دعا یا مرثیه و شعر. (موسیقی از دیدگاه قرآن و حدیث، بیستونی، محمد، ۱۳۳۷، قم، بیان جوان، ۱۳۸۵)

۱-۳- تعریف موسیقی حرام حرام گناه کبیره‌ای است که با تکرار آن وسیله ذلت و بدبختی انسان در دنیا و آخرت فراهم می‌شود، د با انجام حرام و تکرار آن باعث می‌شود از خدا و اهل بیت علیه السلام دور شویم، از عبادات لذت نبریم، به معنویات علاقه‌ای نشان ندهیم و نسبت به آنان دلسرد شویم، نسبت به واجبات کاهل می‌شویم، قلب چرکین می‌شود، شیطان بر ما چیره می‌شود و آنجاست که از خدا و راه حق دور خواهیم شد.

بعضی گمان می‌کنند که موسیقی حرام (غنا) و موسیقی هم فرق می‌کنند، بر همین اساس می‌گویند آنچه را اسلام حرام کرده است موسیقی حرام (غنا) می‌باشد ولی موسیقی اشکال ندارد و لذا جا دارد نظر برخی از مراجع را در این مورد بیان کرد:

۱-۴- موسیقی حرام از نظر مراجع حضرت آیت الله خامنه‌ای (حفظه الله): «غنا یعنی ترجیع صدا به نحوی که مناسب با مجالس لهو باشد که از گناهان بوده و بر خواننده و شنونده حرام است ولی موسیقی نواختن آلات آن است که اگر به نحو معمول در مجالس لهو و گناه باشد هم بر نوازنده و هم بر شنونده حرام است و اگر به آن نحو نباشد فی نفسه جایز است و اشکال ندارد». (پایان نامه خانم زینب بصیری «مضرات موسیقی از دریچه علم و دین»)

حضرت آیت الله صافی گلپایگانی (حفظه الله):

«غنا عبارت است از آوازی که مشتمل و ترجیع و صوت و طرب انگیز و مناسب با مجالس ترب باشد و موسیقی گاه بر غنا و گاه بر آلات مختلف موسیقی مانند تار، سنتور، دف و غیره اطلاق می‌شود، موسیقی را اگر به همان معنای غنا و آوازا و سازها و به کار گرفتن آنها بدانیم، فرا گرفتن موسیقی از قدیم الایام بین اهل لهو و بزم متداول بوده و در کشورها و مناطق مختلف انواعی از آن به کار برده می‌شده و می‌شود همه حرام است». (سلامتی و طول عمر، احکام اسلام، چاپ ۲، انتشارات گل‌های بهشت، قم، ۱۳۸۶)

حضرت آیت الله فاضل لنکرانی (ره):

«غنا عبارت است از آوازی که در آن صدا را در گلو می‌گردانند به زبان عربی چهچهه می‌گویند و طرب (تحول غیر اختیاری در مستمع) انگیز هم باشد و مناسب مجالس لُهو و لعب هم باشد... غنا صوتی است که با ترجیع و طرب همراه باشد و مناسب مجالس لحن باشد». (وسائل الشیعه، جلد ۵ و ۱۲، نشر مکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۲)

سوالی که در این زمینه ذهن انسان را درگیر می‌کند این است که: اگر استماع موسیقی هیچ گونه تاثیری در انسان نداشته باشد آیا باز حرام است؟

با توجه به جواب همه مراجع: «اگر از نوع موسیقی حرام باشد گوش دادن به آن جایز نیست هرچند در شخص تاثیری نداشته باشد». (تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان، چاپ ۹، نشر باران، اصفهان، ۱۳۸۷)

با توجه به فتوای فقها موسیقی که طرب انگیز باشد مناسب مجالس لُهو باشد حرام شمرده می‌شود و گوش دادن به آن حرام است این نوع موسیقی پیامدهای معنوی، روحی و جسمانی فراوانی در زندگی انسان دارد که در ادامه به برخی از آنها اشاره خواهد شد.

۲- پیامدهای معنوی موسیقی

روح انسان مهم‌ترین جنبه وجودی انسان است ذات هر آنچه که بر آن اثر بگذارد می‌تواند در کمال و سقوطش موثر باشد از اینجا اهمیت اثر موسیقی بر روح و روان انسان مشخص می‌شود. در این بخش مهم‌ترین آثار معنوی موسیقی را بررسی می‌کنیم:

۲-۱- گمراهی و غفلت از خدا

از بزرگ‌ترین آثاری که برای موسیقی ذکر شده است دور شدن از یاد و ذکر خداست. قرآن در سورة لقمان یکی از عوامل گمراهی و ضلالت را «لُهو الحدیث» دانسته است. «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ» (لقمان ۳۱)، آیه ۶) «لُهو یعنی غفلت، یعنی دور شدن از ذکر خدا، دور شدن از معنویت، دور شدن از واقعیت‌های زندگی، دور شدن از کار و تلاش و فرو غلتیدن در ابتذال و بی بند و باری». (نکته‌های ناب، ص ۱۰۲) در روایات اسلامی از «لُهو الحدیث» نیز به «غنا» تفسیر

شده است. (وسائل الشیعه، ج ۱۲، باب ۹۹، ص ۲۲۶، ج ۷) شنیدن غنا و موسیقی آن چنان اراده انسان را سست و غریزه جنسی شخص را تحریک می کند که شخص را از یاد خدا و قیامت باز می دارد لذا از عوامل گمراهی به حساب می آید.

۲-۲- گرایش به فساد

غنا و آواز مطرب و لهوی، انسان را به سوی شهوت و فساد اخلاقی می کشاند و از راه پرهیزکاری باز می دارد. مجالس غنا و موسیقی، معمولاً جزو مراکز مفسد گوناگون است و این خود دلیل روشنی است بر این که موسیقی درگرایش به فساد نقش مؤثری دارد. در حدیثی از نبی اکرم (ص) آمده است: «الغناء رقیة الزنا»: «غنا نردبان زنا است». (بحار الأنوار، ج ۷۹، باب ۹۹، ص ۲۴۷، ح ۲۶)

۲-۳- سوء عاقبت

برای اثبات سوء عاقبت، به واسطه غنا و موسیقی به یک داستان کوتاهی که در زمان امام صادق (ع) اتفاق افتاده اکتفا می کنیم، چرا که آن چه در زمان آن بزرگواران رخ داده، صرفاً یک داستان نیست بلکه باید عبرت برای سایرین و آنان که در زمانهای بعد می آیند قرار بگیرد. مردی به امام صادق (ع) عرض کرد: همسایگان من کنیزانی دارند که آواز می خوانند و با عود (یکی از آلات موسیقی) می نوازند. چه بسا به هنگام قضای حاجت نشستیم را طول می دهد، تا صدای آنها را بیشتر بشنوم. امام فرمودند: «این کار را نکن. در روز قیامت در برابر خداوند هیچ عذری نداری؛ مگر سخن حق را نخواندی که می فرماید: گوش، چشم، دل، مسئولند و در برابر کارهایی که کرده اند، مورد سؤال واقع می شوند.» مرد عرض کرد: به خدا سوگند گویا این آیه را تاکنون نخوانده و نشنیده بودم. دیگر به خدا این کارها را انجام نمی دهم و از او آمرزش می طلبم.

امام سپس فرمودند: «برخیز و غسل کن و آن چه می توانی نماز بخوان، چون تا کنون به گناه بزرگی مشغول بودی و چه بد حال و تیره بخت بودی اگر بدون توبه و بر این حال از دنیا می رفتی.» (ترجمه تفسیر المیزان، ج ۱۳، ص ۱۰۷ و کافی، ج ۶، ص ۱۶۵۵، ح ۱۰) همین داستان کوتاه، خود مؤید بزرگی بر مطلب ما می باشد و تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل.

۲-۴- قساوت قلب

یکی از اثرات شوم موسیقی بر روان انسان ها پدید آوردن بیماری قساوت قلب در انسان می باشد. و مؤید اینکلام، سفارش رسول خدا (ص) به حضرت علی (ع) می باشد که به ایشان فرموده اند: «یا علی؛ سه کار دل را سخت کند: گوش دادن به آواز و موسیقی و شکار و به دربار سلاطین رفتن» (نصایح، ترجمه آیت الله احمدجنتی، ص ۱۳۴) افرادی که مداومت بر گوش دادن به موسیقی و مطربی دارند قلبشان مریض می گردد. و نتیجه این سختی و قساوت قلب این می شود که دیگر موعظه

از بسیاری از آیات قرآن کریم و روایات ائمه اطهار (ع) استفاده می‌شود (وسائل، ج ۱۲، ص ۲۳۵ و مستدرک، ج ۲، ص ۴۵۸) که اعمال خیر بر وسعت رزق و طول عمر می‌افزاید، ولی گناه و لهو برکت را از بین خواهد برد و از عمر انسان می‌کاهد؛ چون موسیقی مطرب گناه محسوب می‌شود، معمولاً حین موسیقی با وضع نامناسب و عمر کوتاه از دنیا رفته‌اند. هم‌اکنون اسم‌های برخی از آن‌ها همراه با مدت عمرشان ذکر خواهند شد (هنر چیست و هنرمند کیست).

۳-۲- تأثیرات قلبی

موسیقی با ارتعاشات زیر و بم‌های عجیب و غریب در اعصاب قلب تأثیر خطرناکی می‌گذارد. به این ترتیب که قلب از حالت عادی خارج می‌شود و چه بسا ممکن است بیماری‌هایی تولید کند که یک عمر انسان در بدبختی و فلاکت بماند و در آرزوی داشتن یک زندگی مرفه، آسایش روحی، آسایش خاطر و صحت بدن بسوزد.

۳-۳- فشار خون

در بررسی علل و عوامل فشار خون به این نتیجه رسیده‌اند که بزرگترین عامل ایجادکننده بیماری فشار خون، تحریکات عصبی و ضربه‌ها می‌باشد و موسیقی از عوامل ایجادکننده تحریکات و ضربه‌های عصبی است.

۳-۴- تضعیف حس شنوایی

امام صادق (ع) فرمودند: کسی که نعمت‌های (گوش، دست، پا، چشم، قدرت) خدا را در راه موسیقی و مانند آن به کار برده است، کفران نعمت کرده است (وسائل، ج ۱۲، ص ۲۳۳. کافی، ج ۶، ص ۴۳۲). گوش، اندام شنوایی و وسیله مشخص نمودن صداها و یک عضو کم‌استقامت و کم‌مقاومت و حساس و ظریف می‌باشد. وقتی ارتعاشات اصوات و صداها با متوالیا اعضای گوش داخلی را خسته می‌کند و در اثر ارتعاشات صوتی که متعاقباً از گوش خارجی به پرده صماخ و به وسیله گوش وسطی به گوش درونی می‌رسد، مایع موجود در این قسمت که به سلول‌های شنوایی مرتبط است، مرتعش می‌شود و دنباله‌های شنونده را که در این مایع غوطه‌ورند، تحت تأثیر قرار می‌دهد. لذا وقتی ارتعاشات زیاد و متوالی شد، نیروی گوش داخلی کم‌کم ضعیف و در اثر خستگی به تدریج حس شنوایی رو به نقص می‌گذارد.

۳-۲- تاثیرات قلبی

موسیقی با ارتعاشات زیرو بم های عجیب و غریب در اعصاب قلب تاثیر خطرناکی میگذارد. به این ترتیب ک قلب از حالت عادی خارج میشود و چه بسا ممکن است بیماریهای تولید کند که یک عمر انسان در بدبختی و فلاکت بماند و در آرزوی داشتن یک زندگی مرفه آسایش روحی، آسایش خاطر و صحت بدن بسوزد

۳-۳- فشار خون

در بررسی علل و عوامل فشار خون به این نتیجه رسیده اند که بزرگترین عامل ایجاد کننده بیماری فشار خون تحریکات عصبی و ضربه ها می باشد و موسیقی از عوامل ایجاد کننده تحریکات و ضربهای عصبی است

۳-۴- تضعیف حس شنوایی

امام صادق (ع) فرمودند: کسیکه نعمت (گوش، دست، پا، چشم، قدرت) خدا را در راه موسیقی و مانند آن به کاربرد کفران نعمت کرده است (۲۶) گوش، اندام شنوایی و وسیله مشخص نمودن صداها و یک عضو کم استقامت و کم مقاومت و حساس و ظریف می باشد و قتیکه ارتعاشات اصوات و صداهاى مختلف؛ متوالیا اعضاى گوش داخلى را خسته نموده؛ و در اثر ارتعاشات صوتى که متعاقبا از گوش خارجى ب پرده صماخ و به وسیله گوش وسطى بکوش درونى مى رسد مایع موجود در این قسمت که ب سلول های شنوایی مرتبط است مرتعش و دنباله های شنونده را که در این مایع غوطه ورنند متاثر میسازد لذا قتیکه ارتعاشات زیاد و متوالی شد نیروی گوش داخلی کم کم ضعیف و در اثر خستگی ب تدریج حس شنوایی رو به نقصان میگذارد.

۴- پیامدهای روحی

۴-۱- بیماری مانى (نوعى جنون)

آهنگهای شور انگیز مهیج و افراطی میتواند اعصاب را به قدری تحریک کند و نظام آن را مختل نماید که انسان را دچار اغتشاشات و آشفتگی های روانی نماید در نتیجه فعالیت های بی موقع، خوشیهای ناگهانی، خندهای بی جا، پر گوئی، ادای سخنان، مسخرع و هذیان آمیز و عصبانیت از آدمی سر میزند و در اثر ادامه این حالت ممکن است شخص ب مرض مانى مبتلا می شود.

۴- پیامدهای روحی

۴-۱- بیماری مانى (نوعى جنون)

آهنگهای شور انگیز مهیج و افراطی می تواند اعصاب را به قدری تحریک کند و نظام آن را مختل نماید که انسان را دچار اغتشاشات و آشفتگی های روانی نماید. در نتیجه فعالیت های بی موقع، خوشی های ناگهانی، خندیدن های بی جا، پرگوئی، ادای

سخنان مسخره و هذیان آمیز و عصبانیت از آدمی سر می زند و در اثر ادامه این حالت، ممکن است شخص به مرض مانی مبتلا شود.

۴-۲- پارانویا

بیماری دیگری که ممکن است برای استماع موسیقی مترتب باشد، پارانویا می باشد. شخص مبتلا به این بیماری ادعاهای بی مورد و خالی از حقیقت و پوچ و بی فایده می نماید و خود را از هر حیث و از هر لحاظ برتر و بلندمرتبه تر از دیگران می داند.

۴-۳- سیکلوتمی (تضاد روحی)

اگر شنونده ای از آهنگ های شور انگیز و غم انگیز پشت سر هم استفاده کند ممکن است به مرض سیکلوتمی مبتلا شود. به این دلیل که در اثر این عمل بر اعصاب سمپاتیک فشار وارد می شود و اعصاب پاراسمپاتیک ناراحت می گردند. در نتیجه یک نوع انقلاب و انقلاب عصبی پدید می آید. چون اعصاب و روان در برابر دو کشمکش و مبارزه و دو حالت متضاد قرار گرفته، در نتیجه در فرد دو حالت متضاد روحی پدید می آید و آثار خود را ظاهر می سازد. لذا گاهی می خندد و ناگاه در حین خنده به گریه می افتد و باز بعد از مدتی حالت طرب و نشاط پیدا می کند و به شدت می خندد و طولی نمی کشد که متأثر و گریان می گردد.

روانشناسان معتقدند که امراض از قبیل زخم معده، کمبود ویتامین، رماتیسم، بیماری های اعصاب و روان، بیماری قند و بعضی امراض مهلک دیگر، از هیجان و التهاب سرچشمه می گیرند. علاوه بر این، هیجان اثراتی چون بی وبان باری، دنائت و مشکلات اخلاقی و اجتماعی دیگری را به دنبال خواهد داشت. روانشناسان متفق القولند که موسیقی یکی از عوامل اصلی هیجان می باشد و برای آن شواهدی ذکر می کنند. شدت تأثیر آن در ایجاد هیجان به قدری است که حتی حیوانات هم از بعضی موسیقی ها هیجان زده می شوند.

۴-۴- سلب اراده و شکست شخصیت

بسیار دیده شده که مستمعین موسیقی همراه با نواهای موسیقی بی اراده و بی اختیار به حرکت در می آیند و با تکان دادن دست و پا، و اندام رقص خفیفی را که به اراده انسان در آن دخالت ندارد، انجام می دهند و خود را به طور همه جانبه در اختیار نغمه های شوم و خانمان سوز موسیقی می گذارند و موجب شکست شخصیت خود می گردند.

از اثرات شوم موسیقی، پاره کردن تار و پود عصبی انسان و زود ناراحت و عصبانی شدن و در پی آن اقدام به زدن و کشتن است.

این آثار شوم دنیوی موسیقی که بیان شد، انسان را به یاد حدیث گهربار حضرت امیر (ع) می‌اندازد که بعد از موعظه و نهی نوازنده و دستور به شکستن وسیله نوازندگی و امر به توبه از آن سؤال کرد: آیا می‌دانی که موقع نواختن، ساز، چه معنایی را می‌رساند؟ عرض کرد: نه نمی‌دانم. حضرت فرمود: آنگاه که ساز نواخته می‌شود: زبان حال او چنین است که به زودی پشیمان می‌شوی، ای صاحب من! به زودی وارد جهنم خواهی شد، ای نوازنده من! (سفینه البحار، ج ۲، ص ۵۱۹. مستدرک، ج ۲، ص ۲۷۵).

نتیجه گیری

موسیقی به عنوان یک هنر اثرگذار، در اسلام به دو دسته حلال و حرام تقسیم می‌شود. موسیقی حرام به آن دسته از موسیقی‌هایی اطلاق می‌شود که با اصول و ارزش‌های اسلامی در تضاد هستند و بر اخلاق و رفتار انسان تأثیر منفی دارد. لذا مقاله حاضر با عنوان: «پیامدهای موسیقی حرام در زندگی فردی انسان از منظر اسلام» به تحقیق درباره آثار موسیقی حرام از منظر اسلام پرداخته است و تأثیرات منفی آن بر فرد را مورد بررسی قرار داده است.؛ و نتایج به دست آمده از آن به شرح زیر است:

۱. با توجه به فتوای فقها موسیقی که طرب انگیز باشد مناسب مجالس لهو باشد حرام شمرده می‌شود و گوش دادن به آن حرام است
۲. پیامدهای جسمی موسیقی عبارتند از: «۱- ضعف اعصاب، ۲- کوتاهی عمر، ۳- تأثیرات قلبی، ۴- فشار خون، ۵- تضعیف حس شنوایی»
۳. پیامدهای معنوی موسیقی عبارتند از: «۱- گمراهی و غفلت از خدا، ۲- گرایش به فساد، ۳- سوء عاقبت، ۴- قساوت قلب، ۵- از بین رفتن حیا، ۶- از بین رفتن قوه تفکر، ۷- از بین رفتن غیرت»
۴. پیامدهای روحی عبارتند از: «۱- بیماری مانی، ۲- پارانوایا، ۳- سیکلوتمی، ۴- هیجان، ۵- سلب اراده و شکست شخصیت، ۶- موسیقی عامل جنایت»

فهرست منابع

فهرست کتب فارسی

*قرآن مجید

۱. اولیایی، احمد، نگاهی به موسیقی، قم، انتشارات ابتکار دانش، ۱۳۸۵، ص ۹.
۲. بیستونی، محمد، موسیقی از دیدگاه قرآن و حدیث، قم، بیان جوان، ۱۳۸۵.
۳. شریعت موسوی، مصطفی، نظری به موسیقی از طریق کتاب وسنت، قم، نشر اسماعیلیان، چاپ ۱، ۱۳۷۲.
۴. طاهری، مهدی، سلامتی و طول عمر، احکام اسلام، چاپ ۲، انتشارات گل‌های بهشت، قم، ۱۳۸۶.
۵. طباطبایی، محمد حسین، ترجمه تفسیر المیزان، چاپ ۲۱، ترجمه محمد باقر مولوی همدانی، جلد ۱۳، دفتر انتشارات اسلامی قم، بهار ۸۵.
۶. فیض مشکینی، علی اکبر، نصاب، ترجمه آیت الله احمدجنتی، ص ۱۳۴.
۷. قدوسی، حسن، نکته های ناب، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۹۴.
۸. عبداللهی، خورش، حسین، تاثیر موسیقی بر اعصاب و روان، اصفهان، نشر باران، چاپ ۹، ۱۳۹۴.
۹. غلامی مایانی، ابوالقاسم، هنر چیست و هنرمند کیست، نشر اندیشه معاصر، چاپ ۱، ۱۳۸۷.
۱۰. مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، نشر صدرا، چاپ ۲۷، ۱۳۷۵.

فهرست کتب عربی

۱. عاملی، محمدبن حسن، شیخ حر، وسائل الشیعه، بی چا، جلد ۵ و ۱۲، نشر مکتبه الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۲.
۲. عاملی، محمد جواد، مفتاح الکرامت فی شرح قواعد العلامه، آملی، دارالاحیاء توات العربی، بیروت. عربی.
۳. کلینی، محمدبن یعقوب، ابوجعفر، کافی، چاپ اول، جلد ۶، نشر مؤسسه انصاریان، قم، ۱۳۸۴.
۴. مجلسی، محمدتقی، علامه، بحار الأنوار، چاپ سوم، جلد ۷۱ و جلد ۷۹، بی نا، بیروت لبنان، ۱۴۰۳. ق.

فهرست پایگاه های اینترنتی

۱. راسخون <https://rasekhoon.net>

۲. ویکی فقه <http://fa.wikifeqh.ir>

۳. ویکی شیعه <https://fa.wikishia.net> › view